

Lagutskottets betänkande

1989/90:LU22

Forskning

1989/90
LU22

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1989/90:90 avsnitt 22 (civildepartementet) i vad avser anslag till konsumentforskning samt två med anledning av propositionen väckta motioner. I den ena motionen (m) yrkas avslag på det föreslagna anslaget och att medlen i stället tillförs humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet. I den andra motionen (c) begärs särskilda forskningsmedel till hushållsvetenskaplig forskning.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionen i aktuell del och avstyrker motionerna. Till betänkandet har fogats en reservation (m, fp, c) till förmån för båda motionerna och en (mp) till förmån för motionen om medel till hushållsvetenskaplig forskning.

Propositionen

I proposition 1989/90:90, avsnitt 22.6 punkt 2 (s. 458), föreslår regeringen (civildepartementet) att riksdagen till *Konsumentforskning* under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 000 000 kr.

Motionerna

1989/90:L22 av Stina Gustavsson och Karin Starrin (båda c) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1989/90:Ub37 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om forskningsmedel för ämnet hushållsvetenskap.

1989/90:L23 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen — med avslag på propositionens förslag i denna del — beslutar att humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet skall besluta i frågor gällande stöd till forskning på konsumentområdet och att det föreslagna anslaget för detta ändamål — bortsett från föreslagna medel under de tekniska fakulteterna — överförs till forskningsområdet.

Utskottet

I propositionen föreslår regeringen att ett reservationsanslag på 2 milj.kr. för budgetåret 1990/91 anvisas under trettonde huvudtiteln till konsumentforskning. Medlen avses enligt propositionen bli ställda till konsumentverkets disposition för stöd åt såväl grundläggande som tillämpad forskning samt för information om forskning.

I motion L23 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) yrkas avslag på förslaget i propositionen och att medlen i stället skall tillföras humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, vilket enligt motionärerna torde ha bättre förutsättningar än konsumentverket att pröva frågor om forskning på konsumentområdet.

I motion L22 av Stina Gustavsson och Karin Starrin (båda c) begärs tillkännagivande om särskilda forskningsmedel för ämnet hushållsvetenskap. Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1989/90:Ub37 vari motionärerna anför att det med hänsyn till hushålls- och hemarbetssektorns stora omfattning och betydelse är angeläget att behoven av forskning inom området uppmärksammas och att starkt ökade forskningsresurser ställs till förfogande på området. Enligt motionärerna behövs såväl grundforskning som tillämpad forskning med hushålls-ekonomisk inriktning, och de anser att det förslag till forskningsprogram "Hushållen och ekonomi" som initierats av Svenska kommittén för hushållsvetenskap snarast bör tilldelas forskningsmedel.

Utskottet vill erinra om att forskning som är konsumentpolitiskt relevant för närvarande bedrivs inom olika ämnen vid universitet och högskolor. Konsumentforskningen kan inte hänföras till något särskilt universitetsämne utan är till sin natur tvärvetenskaplig. I propositionen framhålls att konsumentforskningen haft svårt att etablera sig vid universitet och högskolor samt att områdets komplexitet och avsaknaden av ett sammanhållet forskningsprogram lett till att kunskapsutvecklingen inte har varit tillfredsställande. Mot denna bakgrund bör enligt propositionen den konsumentpolitiska forskningen ges ett aktivt stöd för att den skall kunna etablera sig långsiktigt. Utskottet kan för sin del ansluta sig till regeringens uppfattning om det angelägna i att ytterligare resurser ställs till förfogande för konsumentforskning.

När det gäller frågan om vilken myndighet som skall disponera över det nu föreslagna resurstillskottet för konsumentforskning vill utskottet hänvisa till att det sedan länge ingått i konsumentverkets uppgifter att stödja forskningen på konsumentområdet. Fram t.o.m. början på 1980-talet hade verket också ett särskilt anslag i statsbudgeten för detta ändamål. Som framhålls i propositionen är erfarenheterna av konsumentverkets stöd till sektorsforskningen på konsumentområdet goda. I linje härmed ställde sig utskottet också i samband med 1986 års beslut om inriktningen av konsumentpolitiken (prop. 1985/86:121, bet. LU 34) positivt till regeringens förslag att konsumentverket då skulle tilldelas ytterligare medel för forskningsstimulerande arbete och avstyrkte en motion, vari yrkades avslag på förslaget med motiveringen att verket inte borde ha uppgifter som ankom på forskningsråden och de enskilda högskolorna. Utskottet instämde därvid i vad utbildnings-

utskottet i yttrande (1985/86:4y) hade anfört om att den kompetens verket hade borde kunna utnyttjas vid prioriteringsbedömningar inom just konsumentforskningen med dess tvärvetenskapliga karaktär. Enligt utskottets mening saknas nu anledning att bedöma saken annorlunda. Konsumentforskningen främjas således bäst om de föreslagna forskningsresurserna ställs till konsumentverkets förfogande. Utskottet avstyrker därmed bifall till motion L23.

I fråga om behovet av stöd till forskning i hushållsvetenskap kan utskottet i princip dela den uppfattning som kommer till uttryck i motion L22. För konsumenterna är det således betydelsefullt att forskningen rörande bl.a. hushållsekonomiska frågor intensifieras och byggs ut. Samtidigt måste emellertid beaktas att konsumentforskningen har ett mycket brett arbetsfält och att det finns många andra angelägna forskningsuppgifter på området. I propositionen pekas ut flera olika sådana uppgifter. Det framhålls bl.a. att den samhällsvetenskapligt inriktade konsumentforskningen kan ge värdefulla bidrag till den förändring av livsstil som t.ex. en mer resursknapp och miljöanpassad utveckling kräver. Enligt utskottets mening bör det därför ankomma på konsumentverket att inom ramen för det nu föreslagna anslaget bedöma vilka forskningsinsatser som bör prioriteras. Utskottet är således inte berett att förorda att särskilda medel ur anslaget skall utgå till hushållsvetenskaplig forskning. Inte heller anser sig utskottet nu böra ta ställning till det framtida forskningsbehovet på området. Med hänsyn till det sagda bör motion L22 inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd, och utskottet avstyrker således bifall till motionen.

Den i propositionen föreslagna medelsberäkningen föranleder inte några erinringar från utskottets sida. Utskottet tillstyrker alltså regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

beträffande *konsumentforskning*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:90 samt med avslag på motionerna 1989/90:L22 och 1989/90:L23 till *Konsumentforskning* under trettionde huvudtiteln för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 000 000 kr.

res. 1 (m, fp, c)

res. 2 (mp)

Stockholm den 26 april 1990

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s), Gunnar Thollander (s), Lena

Boström (s), Ewy Möller (m), Stina Eliasson (c), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Anita Jönsson (s), Maj-Inger Klingvall (s), Gunilla Andersson (s), Charlotte Cederschiöld (m), Lola Björkquist (fp) och Sven-Åke Nygårds (s).

1989/90:LU22

Reservationer

1. Konsumentforskning

Rolf Dahlberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Ewy Möller (m), Stina Eliasson (c), Charlotte Cederschiöld (m) och Lola Björkquist (fp) anser

*de*ls att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "När det" och på s. 3 slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Den i propositionen föreslagna medelsberäkningen för konsumentforskningen föranleder inga erinringar från utskottets sida. När det gäller frågan som tas upp i motion L23 anser utskottet att utgångspunkten självfallet måste vara att den myndighet som bäst kan verka för relevant konsumentforskning också skall få disponera det nu föreslagna resurstillskottet för sådan forskning. Konsumentforskningen är till sin natur tvärvetenskaplig och bedrivs inom olika ämnen vid universitet och högskolor. Av propositionen framgår att konsumentforskningen ännu inte lyckats etablera sig vid dessa institutioner. Med hänsyn härtill bör forskningsmedlen disponeras av en myndighet med närmare anknytning till forskningsvärlden än konsumentverket. Bland tänkbara myndigheter finner utskottet i likhet med motionärerna i L23 att humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet är lämpligast. Rådet har till uppgift att främja och stödja vetenskapligt betydelsefull forskning inom sitt område och skall enligt sin instruktion (SFS 1988:1198) särskilt fördela medel till forskning och därmed sammanhängande verksamhet. Genom sin verksamhet har rådet stor erfarenhet av hur forskningsmedel hanteras och fördelas i syfte att på bästa sätt främja forskning. Vidare torde rådet ha den erforderliga överblicken över forskning inom angränsande områden som fordras för ett rationellt utnyttjande av de begränsade resurserna för konsumentforskning. Rådet torde dessutom ha goda möjligheter att få konsumentforskningen etablerad vid universitet och högskolor med ett sammanhållet forskningsprogram. Utskottet anser sålunda i likhet med motionärerna att de aktuella medlen bäst skulle främja konsumentforskningen om de fick disponeras av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet inom ramen för de övriga medel som rådet disponerar. En sådan ordning skulle dessutom stå i god överensstämmelse med den princip som uttalas i propositionen (s. 2) att systemet med forskningsråd skall förstärkas.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L23.

I fråga om behovet av stöd till forskning i hushållsvetenskap delar utskottet den uppfattning som kommer till uttryck i motion L22. För konsumenterna är det betydelsefullt att forskningen rörande bl.a. hushållsekonomiska frågor byggs ut och intensifieras, och det är anmärkningsvärt att ämnet inte alls berörs i propositionen. Med hänsyn till hushålls- och hemarbetssektorns stora omfattning och betydelse är det angeläget att särskilda medel utgår till hushållsvetenskaplig forskning. Enligt utskottets mening bör för budgetåret 1990/91 erforderliga medel ställas till förfogande för sådan forskning ur de resurser som enligt vad utskottet ovan anfört nu skall tillföras humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet. Det i motionen nämnda förslaget till forskningsprogram "Hushållen och ekonomin" som är initierat av Svenska kommittén för hushållsvetenskap kan lämpligen utgöra underlag för utvecklingen av forskningsarbetet. För kommande budgetår bör regeringen anvisa särskilda medel till hushållsvetenskaplig forskning.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L22 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

beträffande konsumentforskning

att riksdagen dels med bifall till motion 1989/90:L23 och med avslag på proposition 1989/90:90 till *Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1990/91 anvisar 2 000 000 kr. utöver vad som följer av riksdagens beslut med anledning av utbildningsutskottets betänkande 1989/90:Ubu25, dels med bifall till motion 1989/90:L22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Konsumentforskning

Elisabet Franzén (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "I fråga" och slutar med "till motionen" bort ha följande lydelse:

I fråga om behovet av stöd till forskning i hushållsvetenskap delar utskottet den uppfattning som kommer till uttryck i motion L22. För konsumenterna är det betydelsefullt att forskningen rörande bl.a. hushållsekonomiska frågor byggs ut och intensifieras, och det är anmärkningsvärt att ämnet inte alls berörs i propositionen. Med hänsyn till hushålls- och hemarbetssektorns stora omfattning och betydelse är det angeläget att särskilda medel utgår till hushållsvetenskaplig forskning främst i syfte att få till stånd dels kontinuitet i pågående forskning och dels en succesiv utbyggnad. Enligt utskottets mening bör för budgetåret 1990/91 erforderliga medel ställas till förfogande för sådan forskning ur det föreslagna anslaget till konsumentforskning. Det i motionen nämnda förslaget till forskningsprogram "Hushållen och ekonomin" som är initierat av Svenska kommittén för hushållsvetenskap kan lämpligen utgöra underlag för utvecklingen av forskningsarbetet. För kommande budgetår bör regeringen anvisa särskilda medel till hushållsvetenskap-

lig forskning. Sett i ett längre tidsperspektiv, när kompetens byggts upp och efterfrågan ökat, skulle enligt utskottets mening universitet och högskolor kunna ta ett självständigt ansvar för forskningsområdet.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L22 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

 beträffande *konsumentforskning*

att riksdagen dels med bifall till proposition 1989/90:90 samt med avslag på motion 1989/90:L23 till *Konsumentforskning* under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 000 000 kr., dels med bifall till motion 1989/90:L22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.